

Světová obchodní organizace (WTO)

Úvod

- ▶ Největší globální hospodářská organizace
- ▶ Jediný nadnárodní mezivládní orgán, který řeší světovou obchodní politiku
- ▶ Jejím účelem je především:
 - regulace a rozvoj volného mezinárodního obchodu
 - rovnost v rámci otevřeného světového trhu
 - nestranné urovnávání obchodních sporů mezi členskými zeměmi

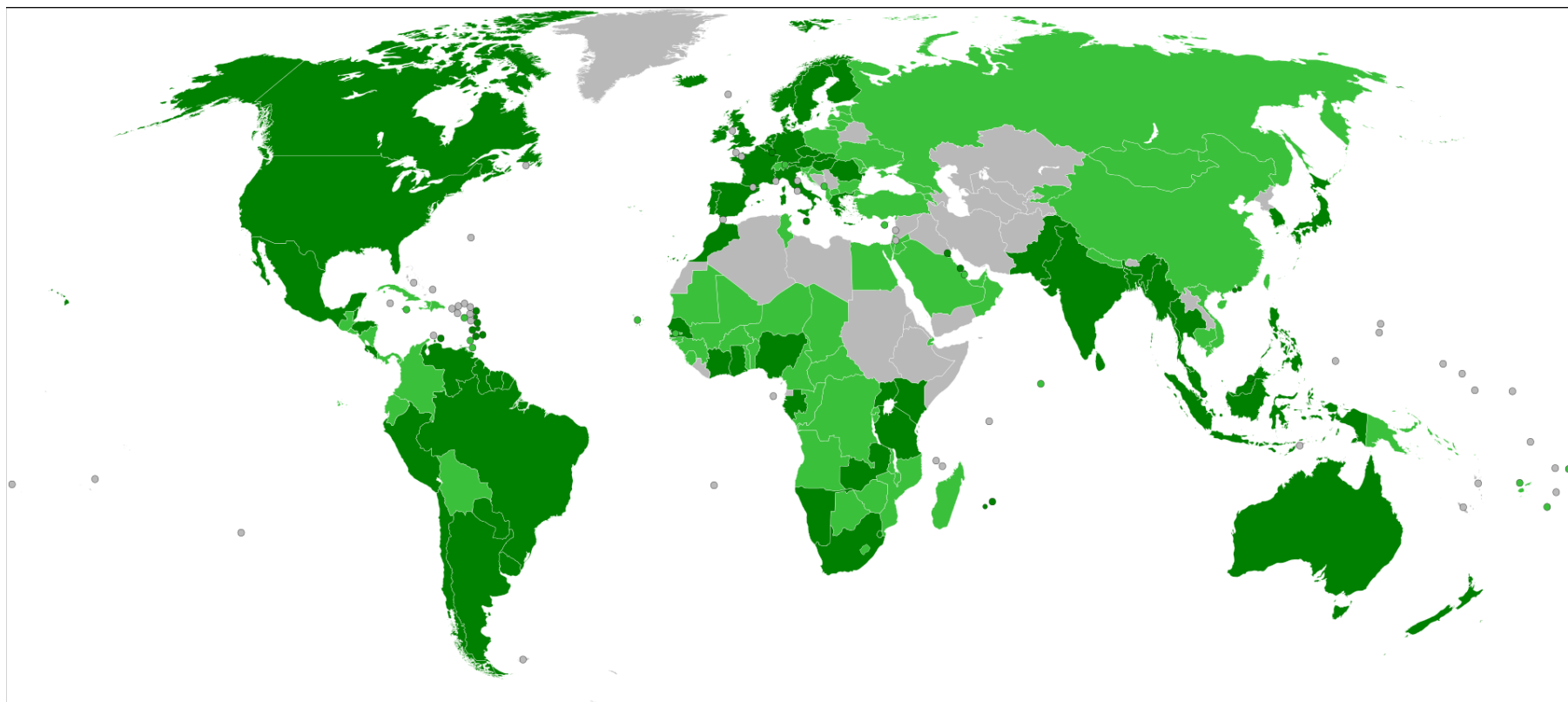
Poslání WTO

- ▶ Poskytuje právní, politický a ekonomický mechanismus, kterým členské země redukuje vzájemné obchodní bariéry
- ▶ Spravuje obchodní dohody, které jsou v jejím legislativním portfoliu
- ▶ Poskytuje platformu pro jednání o mezinárodní obchodní spolupráci
- ▶ Monitoruje národní obchodní politiky členských zemí
- ▶ Spolupracuje s dalšími mezinárodními organizacemi

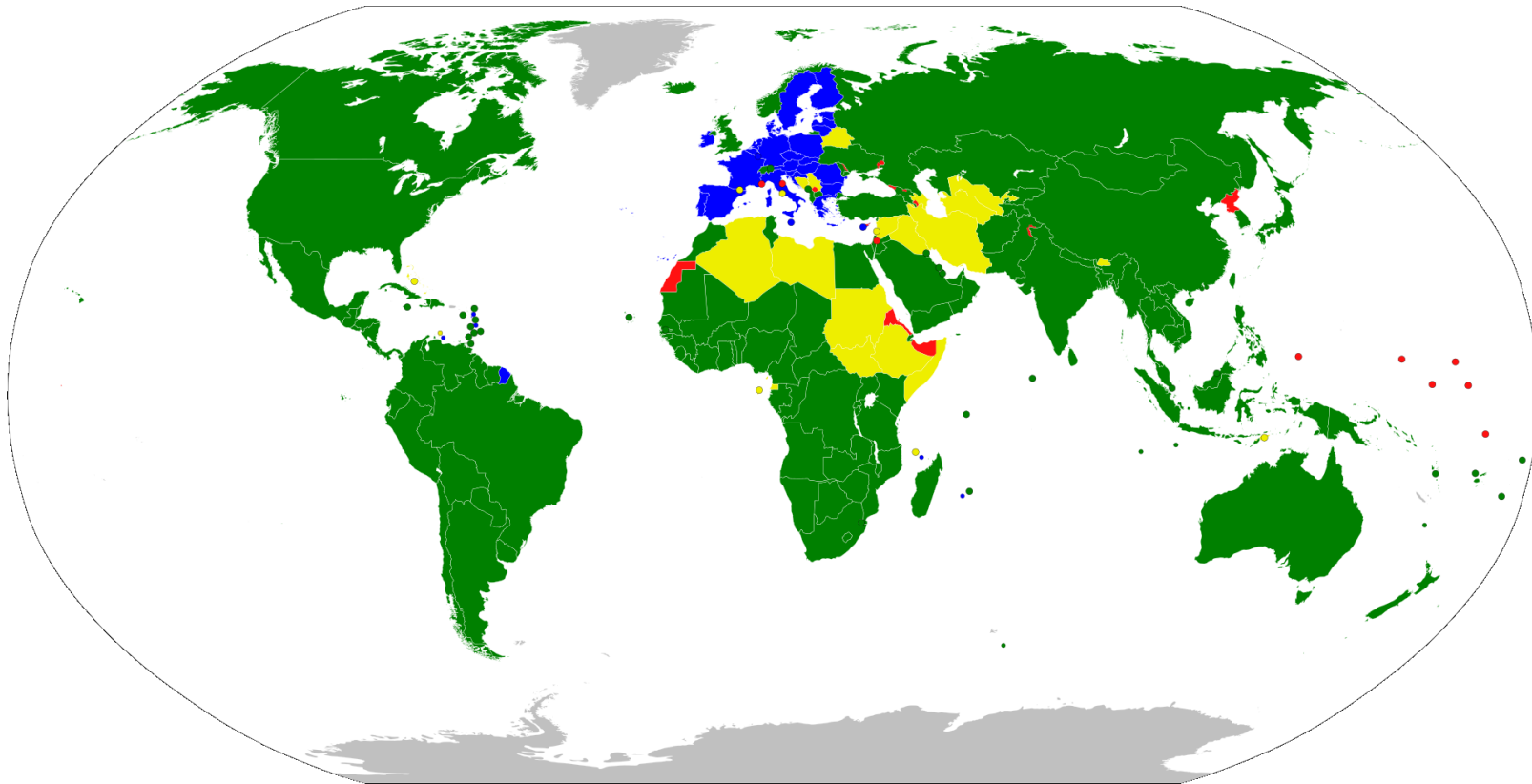
Základní údaje

- ▶ Vznik: 1. 1. 1995
- ▶ Sídlo: Ženeva, Švýcarsko
- ▶ Úřední jazyky: angličtina, francouzština, španělština, neformálně italština
- ▶ Generální ředitelka: Ngozi Okonjo-Iwealová
- ▶ Počet zaměstnanců: 640 (2018)
- ▶ Rozpočet: cca 200 mil. CHF (220 mil. USD)
- ▶ Počet členských zemí: 164

Členské země WTO

Členské země WTO

2019 Top 10 Members' contributions to the consolidated budget of the WTO^[124]

Rank	Country	CHF	Percentage
1	 United States	22,660,405	11.59%
2	 China	19,737,680	10.10%
3	 Germany	13,882,455	7.10%
4	 Japan	7,896,245	4.04%
5	 United Kingdom	7,446,595	3.81%
6	 France	7,440,730	3.81%
7	 South Korea	5,777,025	2.96%
8	 Netherlands	5,745,745	2.94%
9	 Hong Kong	5,427,080	2.78%
10	 Italy	5,096,685	2.61%
	Others	94,389,355	48.28%
	TOTAL	195,500,000	100.00%

Historie a okolnosti vzniku

- ▶ Brettonwoodská konference r. 1944
 - Mezinárodní měnový fond
 - Světová banka
- ▶ Nově vzniklá OSN tou dobou usiluje o vznik Mezinárodní měnové organizace (International Trade Organization, ITO), k jejímu vzniku však kvůli neshodám při vyjednávání nikdy nedojde
- ▶ R. 1948 namísto ITO vchází v platnost mezinárodní **Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT)** - smluvní předchůdce WTO
- ▶ Druhá polovina 20. stol. ve znamení vyjednávání o volném globálním obchodu, tzv. „vyjednávacích kol“

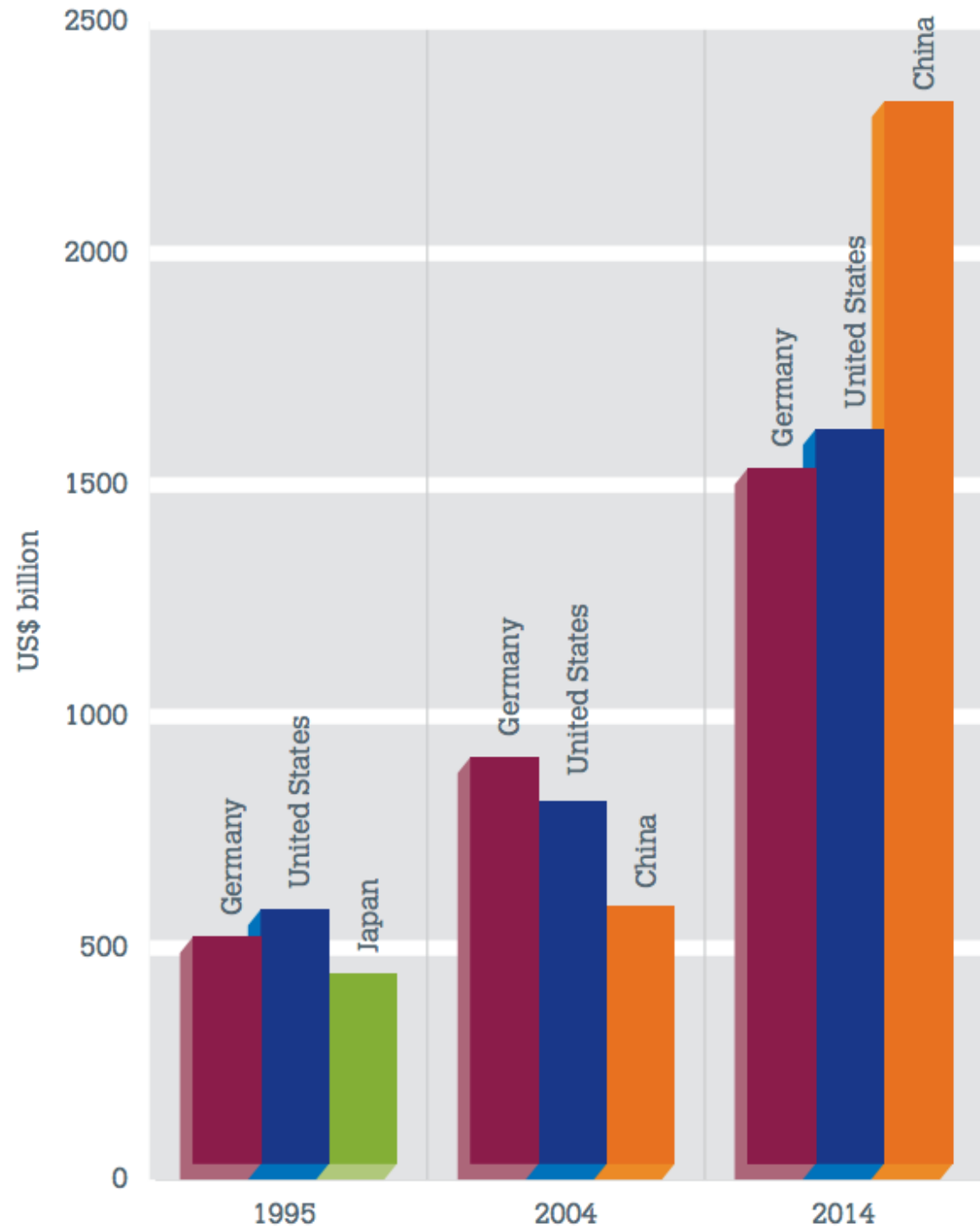
Historie a okolnosti vzniku

▶ Uruguayské kolo (1986 - 1994):

- Shoda na potřebě liberalizace mezinárodního trhu a minimalizace protekcionismu
- Nalezení mezinárodní shody na vytvoření Světové obchodní organizace
- Summit v Marrakéši (1994) → Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace
- Jsou přijaty první cíle WTO: globální snížení nezaměstnanosti, zvýšení produkce, zlepšení životní úrovně, dosažení co nejefektivnějšího nastavení nabídky a poptávky na světovém trhu
- Smlouva GATT dodnes zůstává integrální součástí právního řádu WTO

Historie a okolnosti vzniku

- ▶ Současné Katarské kolo (Rozvojová agenda z Dauhá, 2001 →)
 - hlavní cíl: eliminace obchodních bariér a větší zapojení rozvojových (zejména asijských) ekonomik do mezinárodního obchodu
 - R. 2001 se členem WTO stává Čína - zlomový okamžik v historii světového trhu a globalizace, rychlý vzestup čínského hospodářství na úkor USA
 - R. 2013 je přijat tzv. balíček z Bali → Dohoda o usnadnění obchodu, tj. první multilaterální dohoda v rámci fungování WTO, zaměřuje se především na omezení domácích subvencí v zemědělství a potravinářství a pomoc rozvíjejícím se členským ekonomikám

Struktura WTO

- ▶ Základem je Dohoda o ustavení WTO
- ▶ 3 smluvní pilíře WTO:
 1. Dohoda GATT: pokrývá oblast obchodu se zbožím
 2. Dohoda GATS: pokrývá oblast obchodu se službami
 3. Dohoda TRIPS: pokrývá otázky práv duševního vlastnictví
- ▶ Dále:
 - Ujednání o řešení sporů
 - Mechanismus přezkumu obchodních praktik členů WTO

Základní principy jednání ve WTO

- ▶ Zásady nediskriminace
 - princip doložky nejvyšších výhod → se všemi členy WTO je zacházeno stejně
 - princip národního zacházení → v přístupu na trh není činěn rozdíl mezi domácími a zahraničními dodavateli
- ▶ Zásady předvídatelnosti, stability a transparentnosti → obchodní partneři se mohou spolehnout na právní závaznost a dlouhodobou neměnnost obchodních pravidel
- ▶ Rozvojový princip → podpora rozvoje a ekonomických reforem (především s ohledem na méně rozvinuté členské státy)

Dohody v rámci WTO

- ▶ Mnohostranné dohody - právní texty závazné pro všechny členy WTO
- ▶ Vícestranné dohody - právní texty závazné jen pro některé členy WTO
- ▶ Listiny koncesí - závazné podmínky pro přístup na trh každého člena WTO

Orgány WTO

- ▶ Konference ministrů
 - nejvyšší orgán WTO
 - skládá se ze zástupců členských zemí při WTO, každý stát zde má jednoho zástupce, který má hlasovací právo (kromě států EU)
 - hlasování probíhá na principu konsenzu, nikoliv na základě formálního hlasování
 - schází se jednou za dva roky
 - rozhoduje o otázkách týkajících se mnohostranných obchodních dohod

Orgány WTO

▶ Generální rada WTO

- druhý nejvyšší orgán WTO
- zajišťuje činnost v organizace v době, kdy nezasedá Rada ministrů
- má stejné pravomoci jako RM
- i zde má každý členský stát svého jednoho zástupce

▶ Green Room (Zelený pokoj)

- nahrazuje Generální radu, pakliže v jejím rámci nedochází k zasedání zástupců všech, ale jen některých členských zemí

Orgány WTO

- ▶ Pracovní orgány v rámci Generální rady - jednotlivé výbory a pracovní skupiny, které se zabývají jednotlivými oblastmi obchodu (např. Rada pro obchod se zbožím)
- ▶ Sekretariát WTO - poskytuje administrativní a technické zázemí pro jednotlivé orgány, v čele sekretariátu stojí generální ředitel WHO
- ▶ Těleso a Mechanismus pro řešení obchodních sporů mezi členskými státy

Řešení sporu v rámci Tělesa

- ▶ 4 fáze sporu: konzultace → panel → odvolání → realizace
- ▶ Od žalujícího státu se nejprve očekává iniciace bilaterální konzultace, kde je lhůta zpravidla 60 dní. Po uplynutí této lhůty je možno svolat panel na základě tzv. principu negativního konsenzu (tedy pokud nehlasují členové tělesa proti). V panelu nezasedají zástupci členských států, ale tvoří ho 3 až 5 odborníků z oblasti mezinárodního obchodu a diplomacie. Panel po řádném prozkoumání a konzultaci se zúčastněnými stranami vytváří zprávu. Pro přijetí zprávy se opět používá princip negativního konsenzu. Strany mohou podat proti rozhodnutí panelu odvolání. Tím se pak podrobněji zabývají odborníci z Odvolacího tělesa. Odvolací těleso se skládá ze 7 členů, kteří jsou voleni na 4 roky.

Postavení ČR v rámci WTO

- ▶ Československo je roku 1947 signatářem Všeobecné smlouvy o clech a obchodu (GATT), ČR je zakládajícím státem WTO
- ▶ Všechny členské země EU včetně ČR jsou u WTO reprezentovány jednotným zastoupením Evropské unie prostřednictvím Evropské komise
- ▶ Dohody a ujednání WTO představují hlavní základní smluvní rámec, v němž ČR realizuje svou obchodní politiku (přestože coby člen EU ČR v rámci WTO nevystupuje samostatně)
- ▶ Celá EU včetně ČR je v rámci WTO považována za jeden celní celek (celní unii)
- ▶ Jednání unijní reprezentace u WTO podléhá předchozí domluvě mezi členskými státy EU
- ▶ ČR jako taková hraje v rámci WTO roli jen nepřímou, co se týče našeho vlivu na společnou obchodní politiku EU

Aktuální otázky v rámci WTO

- ▶ Obchodní válka mezi USA, EU a ČLR (dědictví protekcionistické politiky USA za Donalda Trumpa)
- ▶ Prognostická role - odhady vývoje mezinárodního obchodu v závislosti na měnící se geopolitické situaci
- ▶ Debata o zrušení režimu nejvyšších výhod pro Rusko - vůči RF by ze strany EU mohlo dojít k uvalení částečného obchodního embarga a bojkotu
- ▶ Rusko se pod vlivem západních sankcí chystá po 10 letech vystoupit z WTO
- ▶ EU kvůli válce na Ukrajině blokuje jednání o vstupu Běloruska do WTO

Kritika WTO

- ▶ Neslučitelnost hospodářských zájmů vyspělých a rozvojových ekonomik v rámci WTO
- ▶ Rozevírání nůžek mezi bohatými a chudšími členskými státy
- ▶ Offshoring - stěhování výrobních prostředků za levnou pracovní silou do
- ▶ Devastace výrobního průmyslu v USA po vstupu Číny do WTO